

ردیف دوره‌ی عالی - استادعلی اکبرشهنازی - برگرفته ازنبوغ و قریحه‌ی هنری و نگاه ژرف اندیش او بر موسیقی گذشته‌ی ایران شکل گرفته است.

استاد شهنازی درنوآوری و خلاقیت بی نظیر بوده و بیشترساخته‌هایشان ضمن تعلیم و تدریس موسیقی به شاگردان ساخته می‌شد، اگرچه بعداً آنها را دوباره مورد تجدید نظر و بازبینی قرار می‌دادند، و همان نغمات به صورت مدون درآمد و ساختارردیف را شکل دادند.

قریحه و ذوق سرشار و آهنگسازی‌های بسیار والا که منحصر به نوازندگی استاد شهنازی است او را در زمره بزرگترین ردیف‌دان و آهنگساز و چهره‌ی ماندگار درعرصه موسیقی بدل کرده است. ایشان ضمن آموزش شاگردان مختلف که همه ازتاثیرگذارترین موسیقی‌دانان معاصر می‌باشند، ساخته‌های بسیاری دارند که تمامی آنها جزو عالی‌ترین نوع موسیقی ایرانی است. بخصوص تدوین و تنظیم ردیف دوره‌ی عالی شامل: پیش درآمدها - چهارمضرابها - رنگ‌ها - ضربی‌ای متنوع و جملات آوازی از تمام دستگاه‌ها و آوازا (به جز دستگاه نوا و راست پنجگاه) می‌باشد، که نشان دهنده‌ی شناخت عمیق این استاد بزرگ از فرهنگ غنی موسیقی این سرزمین است.

مجموعه‌ی حاضر از روی نوار تار استاد علی‌اکبر شهنازی نوشته شده است، همانگونه که درمقدمه‌ی کتاب ردیف میرزاحسینقلی یادآورشدم، شیوه‌ی نوازندگی استاد شهنازی، استفاده از تکنیک‌های پیچیده درتار و سوال و جواب‌ای مختلف درجمله سازی‌ها و وجود جملات رابط بین فیگورهای مشابه با پرش‌های متعدد از بم به زیر و بالعکس که بابه‌گیری از تمام امکانات ساز به ریزه‌کاری‌های زیبایی آراسته است، سعی شده درنگارش این مجموعه دقت بیشتری به عمل آید. خود ایشان از این رپرتوار به عنوان دوره‌ی عالی تار یاد می‌کردند و شاگردانی که مرحله آموزش ردیف میرزاحسینقلی را طی می‌نمودند به کلاس دوره‌ی عالی راه می‌یافتند.

با این توصیف ردیف دوره‌ی عالی استاد شهنازی نسبت به امکانات اجرایی ردیف‌های کلاسیک موجود (ردیف میرزاعبدالله و ردیف میرزاحسینقلی و ردیف تارنی داوود) از آزادی بیشتری درشکل‌گیری انگاره‌ها و فیگورهای از پیش تعیین شده برخورداراست، علاوه بر پیش درآمدها و چهارمضراب‌ها و رنگ‌های متنوع در ردیف عالی استاد شهنازی که تفاوت‌های بارزی با ردیف‌های طرح شده در این مجموعه دارد، حضور گوشه‌هایی خاص برای مایه‌گردانی از دستگاهی به دستگاه یا آوازی دیگر حالتی ویژه به این ردیف بخشید. از این روی بررسی ما برمحور تغییراتی قرار می‌گیرد که از این امکانات آزادی بیان درشکل‌گیری ردیف بهره جسته است.

در زیر مقایسه‌ای بین ردیف‌های کلاسیک موجود (ردیف‌های میرزاعبدالله، میرزاحسینقلی و ردیف تارنی داوود) با ردیف دوره‌ی عالی استاد شهنازی صورت گرفته که نمونه‌هایی از گوشه‌ها و

جملات مشترک با تفاوت های طرح شده با ذکر ویژگی های آنها یادآور می شویم. ابتدا فهرست گوشه ها را جهت مقایسه و نحوه ی نام گذاری و سلسله مراتب شکل گیری ردیف ها مورد بررسی قرار داده و سپس به موضوعات اشاره شده می پردازیم.

دستگاه شور ردیف دوره عالی استاد شهنازی

۱- پیش درآمد شور ۲- کرشمه ۳- چهارمضراب شور ۴- درآمداول ۵- درآمد دوم ۶- اوج، نغمه ۷- کرشمه ۸- گوشه ترک ۹- چهارمضراب ترک و فرود - حزین ۱۱- شورپایین دسته باکرشمه ۱۲- آواز ۱۳- کرشمه، فرود ۱۴- هشتی ۱۵- عزال ۱۶- دوضربی ۱۷- شهناز ۱۸- کرشمه رضوی ۱۹- قرچه ۲۰- ادامه رضوی ۲۱- چهارمضراب و فرود شهناز ۲۲- گریلی ۲۳- رنگ شور

دستگاه شور ردیف میرزا حسینقلی

۱- درآمداول ۲- درآمد دوم ۳- درآمد سوم یا پنجه شعری ۴- کرشمه ۵- اوج ۶- نغمه اول- زیرکش سلمک اول ۸- زیرکش سلمک دوم ۹- گلریز ۱۰- نشیب و فراز ۱۱- اوج و حوض ۱۲- مقدمه صفا- صفا ۱۳- بزرگ ۱۴- کوچک ۱۵- دوبیتی ۱۶- قجر ۱۷- نغمه دوم ۱۸- عزال شورپایین دسته- ۱۹- چهارمضراب عزال ۲۰- دنباله عزال ۲۱- پنجه کردی یا آواز ۲۲- پنجه شعری ۲۳- کرشمه ۲۴- اوج ۲۵- چهارگوشه ۲۶- مقدمه گریلی ۲۷- نغمه پایین دسته ۲۸- رضوی ۲۹- کرشمه رضوی ۳۰- قسمت سوم رضوی ۳۱- قجر ۳۲- قرچه ۳۳- حسینی ۳۴- دنباله حسینی ۳۵- فرود ۳۶- قجر ۳۷- شهناز

دستگاه شور ردیف میرزا عبدالله

۱- درآمد ۲- پنجه شعری ۳- کرشمه ۴- رهاب ۵- اوج ۶- ملانازی ۷- نغمه اول ۸- نغمه دوم ۹- زیرکش سلمک ۱۰- سلمک ۱۱- گلریز ۱۲- مجلس افروز ۱۳- عزال ۱۴- صفا ۱۵- بزرگ ۱۶- کوچک ۱۷- دوبیتی ۱۸- خارا ۱۹- قجر ۲۰- حزین ۲۱- شورپایین دسته ، درآمد ۲۲- رهاب ۲۳- چهارگوشه ۲۴- مقدمه گریلی ۲۵- رضوی ۲۶- شهناز ۲۷- مقدمه قرچه ۲۸- قرچه ۲۹- شهنازکت یا عاشق کش ۳۰- گریلی ۳۱- گریلی شستی ۳۲- رنگ هشتی ۳۳- رنگ شهر آشوب ۳۴- رنگ ضرب اصول

دستگاه شور ردیف نی داوود

۱- درآمداول ۲- درآمد دوم ۳- درآمد سوم ۴- کرشمه ۵- آواز شور ۶- چهارمضراب ۷- محمدصادق خانی ۸- صفا ۹- نغمه ۱۰- حزین ۱۱- ملانازی ۱۲- رضوی ۱۳- پنجه کردی ۱۴- گلریز ۱۵- زیرکش ۱۶- نشیب و فراز ۱۷- حسینی ۱۸- سلمک ۱۹- قرچه ۲۰- عزال ۲۱- چهارمضراب ۲۲- کوچک ۲۳- بزرگ ۲۴- قجر ۲۵- مجلس افروز ۲۶- شوربالا- دوبیتی ۲۷- درآمد ۲۸- کرشمه ۲۹- آواز- ۳۰- محمدصادق خانی ۳۱- صفا ۳۲- گریلی ۳۳- شهناز ۳۴- عقده گشا ۳۵- پنجه کردی

گوشه افشاری

چهارمضراب

آواز افشاری

رهاب

فرود به اصفهان

دستگاه چهارگاه ردیف دوره‌ی عالی استاد شهنازی

- ۱- پیش درآمد چهارگاه ۲- چهارمضراب ۳- کرشمه ۴- درآمد ۵- چهارمضراب ۶- زابل ۷-
- چهارمضراب زابل ۸- کرشمه ۹- ضربی زابل ۱۰- ادامه‌ی آواز زابل ۱۱- حصار ۱۲- مخالف ۱۳-
- چهارمضراب مخالف ۱۴- ادامه‌ی مخالف ۱۵- مغلوب و فرود ۱۶- منصوره ۱۷- مثنوی (حدی)
- ۱۸- رنگ چهارگاه ۱۹- دو ضربی چهارگاه

دستگاه چهارگاه ردیف میرزا حسینقلی

- ۱- درآمد اول ۲- درآمد دوم ۳- درآمد سوم ۴- درآمد چهارم زنگوله ۵- درآمد پنجم ۶- درآمد ششم
- بامویه ۷- کرشمه ۸- زابل قسمت اول ۹- زابل قسمت دوم، بسته نگار با مویه ۱۰- زابل قسمت
- سوم ۱۱- معرید ۱۲- پیش حصار ۱۳- پس حصار ۱۴- چهارمضراب حصار ۱۵- هفت حصار

بیست و یک / درباره‌ی این کتاب

چار مضراب گوشه سی ابو عطا

♩. 76

« V V 2

V V T «

V V 2 T T « « «

« V « V « V

V V T T T T «

T T « « « T « « «

V « T « V « T V

V V V V 2 V V V « «

T V V V V « T T « T

دکھ

The musical score consists of six staves of music in a single system. The notation is in a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The music is written in a style characteristic of Urdu film music, featuring various ornaments and rhythmic patterns. The first staff begins with a 'V' ornament and a triplet of eighth notes. The second staff contains several 'V' ornaments and a triplet of eighth notes, with a box highlighting a specific phrase. The third staff features a 'tr' (trill) ornament and a 'U' (Uddhar) ornament. The fourth staff has a 'tr' ornament and a 'T' (Taan) ornament. The fifth staff contains a 'tr' ornament and a 'T' ornament. The sixth staff begins with a 'V' ornament and a 'T' ornament. The score includes various musical symbols such as 'V', 'tr', 'T', and 'U', along with rhythmic markings like '1 2', '2 2', and '1 2'. There are also some decorative elements like a box around a phrase in the second staff and a dashed line with a '2' below it in the fourth staff.